



## Omgevingsanalyse COVID-19

Analyseperiode 14:00 uur d.d. 21 februari – 14:00 uur d.d. 24 februari

DCo VWS | met input van RIVM, SZW, BZ en IenW

10.2e

Wie is getroffen?	Wie is betrokken?	Wie voelt zich betrokken?
<ul style="list-style-type: none"> <li>Nederlanders in gebieden getroffen door COVID-19</li> <li>Bedrijven met locaties in China</li> <li>Bedrijven die voor leveringen afhankelijk zijn van China</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Familie / vrienden van getroffen Nederlanders</li> <li>Werknemers / klanten van bedrijven die handelen met China</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Actieve burgers die zich (o.a. op Twitter) zorgen maken over het virus.</li> <li>Algemeen publiek.</li> </ul>

### Samenvatting

- Afgelopen weekend is er wederom veel media-aandacht voor COVID-19. De meeste landelijke en regionale kranten schrijven over het coronavirus, vanuit diverse invalshoeken. Meerdere landelijke media onderhouden een liveblog.
- De gezondheidssituatie in Nederland speelt de afgelopen periode geen grote rol in de media.
- Na de berichtgeving over de cruiseschepen van vorige week verschuift de media-aandacht deze week naar besmettingen in andere landen dan China. Aan het begin van het weekend gaat dit vooral om de snelle toename van besmettingen in Zuid-Korea en in mindere mate Iran.
- Vanaf zaterdag staat de berichtgeving voor het overgrote deel in het teken van de snel toenemende besmettingen in Noord-Italië en de maatregelen die in dat verband worden genomen. Vijf kranten schrijven hier maandagochtend over op de voorpagina. Door de uitbraak in Italië verschijnen ook weer meer berichten over de voorbereiding in Nederland.
- Een 83-jarige passagier van het cruiseschip Westerdam was nooit besmet met het coronavirus. De Amerikaanse gezondheidsdienst CDC laat dagblad USA Today weten dat de vrouw 'mogelijk een longaandoening had, maar het was in elk geval geen Covid-19', meldt RTL Nieuws zaterdag.

### Karakterisering berichtgeving

- Afgelopen dagen is er wederom zeer veel media-aandacht voor COVID-19. Diverse landelijke media onderhouden nog altijd een liveblog (o.a. [NU.nl](#), [AD](#)).
- Na de berichtgeving over de cruiseschepen van vorige week verschuift de media-aandacht deze week naar besmettingen in andere landen dan China. Aan het begin van het weekend gaat dit vooral om de snelle toename van besmettingen in Zuid-Korea en in mindere mate Iran.
- Vanaf zaterdag staat de berichtgeving voor het overgrote deel in het teken van de snel toenemende besmettingen in Noord-Italië en de maatregelen die in dat verband worden genomen. Zondag wordt hier o.a. aandacht aan besteed in de avondjournalen en in Nieuwsuur. Maandagochtend schrijven Telegraaf, Trouw, Volkskrant, NRC en ND groot op de voorpagina over de uitbraak in Italië. Volgens Telegraaf is het virus daarmee een "flinke stap dichterbij".
- In de media is er ook nog wat aandacht voor de terugkerende Nederlanders van de twee cruiseschepen en voor de Nederlanders die succesvol hun quarantaine hebben afgerond. Wat betreft het cruiseschip de Westerdam verschijnen dit weekend berichten dat de 83-jarige Amerikaanse passagier volgens de CDC nooit besmet was met het coronavirus.
- Veel media afgelopen weekend ten slotte dat een Chinese Nederlander, genaamd [REDACTED], is mishandeld omdat zij had gevraagd of mensen wilden stoppen met het haar toezingen van het Radio 10 lied 'Voorkomen is beter dan Chinezen'. De politie is een onderzoek begonnen.

10.2e

Zie hieronder de belangrijkste nieuwe ontwikkelingen die naar voren komen in de media:

#### Aantallen

- Wereldwijd zijn 79,339 besmettingen bevestigd en 2,619 mensen overleden ([WHO](#)).

#### Beschrijving van het virus in de media

- Vrijdag en zaterdag verschijnen berichten dat de incubatietijd mogelijk langer is dan gedacht. In China heeft een coronapatiënt mogelijk pas 27 dagen nadat hij besmet zou zijn de eerste symptomen van het virus gekregen ([NOS](#)). Het RIVM blijft er vooralsnog van uitgaan dat er maximaal veertien dagen zit tussen besmetting en het optreden van ziekteverschijnselen ([RD](#)).
- Volgens de WHO nadert de epidemie een kantelpunt, zegt viroloog Marion Koopmans. "Landen die ermee te maken krijgen, moeten net als China het virus uit alle macht onderdrukken. Anders gaat het niet lukken om dit te stoppen" ([Nieuwsuur](#)).
- De uitbraak van corona in Italië heeft de verspreiding van het virus naar de Lage Landen een stap dichterbij gebracht, stelt de Vlaamse viroloog Johan Neyts ([Telegraaf](#)).
- Een Engelse expert waarschuwt in The Guardian dat uitbreiding bijna niet meer is te voorkomen. Viroloog Snijder van het LUMC noemt de komende weken cruciaal omdat dan zal blijken of het virus ook in andere landen voet aan de grond heeft gekregen. 'Maar ik zie het somber in', aldus Snijder in *Trouw*.
- Viroloog Koopmans stelt in de Volkskrant dat het hoogtepunt in China achter de rug zou zijn. Daarnaast is in een flink aantal landen de besmetting gestopt, dus het virus is te stoppen. Maar we hebben dus wel vier nieuwe serieuze uitbraken, in Italië, Iran, Japan en Korea.

### Politiek

- Kamerleden van het CDA willen weten of minister Bruins niet meer maatregelen moet nemen om te voorkomen dat het virus zich verspreidt in Nederland. Kuik, Omtzigt en Van Helvert vragen welke maatregelen hij neemt, of er geen reisrestricties naar besmettingshaarden moeten komen en of een meldplicht voor reizigers uit die gebieden verstandig is ([NOS](#)).
- Daarnaast willen de drie weten hoe de Schengenlanden de bestrijding van het virus coördineren. Volgens hen is het risico op een uitbraak in Nederland "fors verhoogd" nu het virus is vastgesteld in een gebied "waarin miljoenen mensen dagelijks nationale grenzen passeren zonder controle".
- Ook stellen ze dat Nederlandse economie kwetsbaar is bij een grootschalige quarantaine, bijvoorbeeld doordat bederfelijke producten in havens moeten blijven liggen. Ze willen weten of de minister daar speciale maatregelen voor heeft genomen.

### **Informatiebehoefte**

#### RIVM

- Het aantal inkomende telefoongesprekken bij het RIVM (27) lag vrijdag nog relatief laag. In het weekend waren de lijnen gesloten. Het aantal mails nam gedurende het weekend toe, van 9 op vrijdag, naar 17 zaterdag en 24 op zondag. Deze aantallen liggen nog wel altijd lager dan in de laatste week van januari (gemiddeld 95 oproepen en 45 mails per dag).
- Op social media krijgt het RIVM afgelopen weekend in totaal 1345 berichten over het nieuwe coronavirus binnen. Met 698 berichten is zaterdag de drukste dag op social media sinds het begin van de uitbraak. Veel berichten die zaterdag binnenkwamen, gingen over berichten over de eventuele langere incubatietijd van het coronavirus. Veelgestelde vragen zijn:
  - Waarom gaan de teruggekeerde Nederlanders niet in quarantaine en doen andere landen dit wel?
  - Klopt het dat in andere landen mensen zonder symptomen het virus hebben doorgegeven?
  - Wat gebeurt er in Italië en kan dat ook in Nederland gebeuren?
  - Wat klopt er van het gerucht dat de incubatietijd langer dan 14 dagen is?

#### Buitenlandse Zaken

- Nederlandse burgers op Twitter vragen zich in ca 100 berichten het volgende af:
  - Is minister Blok bij zijn ontmoeting in Iran besmet geraakt?
  - Waarom sluit Nederland de grenzen niet voor reizigers uit Italië?
  - Waarom raadt BZ mensen met gezondheidsklachten aan naar de huisarts te gaan terwijl het RIVM rvm huisartsen en GGD voorschrijft om bij vermoedens van besmetting patiënten thuis te onderzoeken en te testen?

#### Reisorganisaties

- Bij reisorganisaties TUI en Sunweb zijn verschillende vragen binnengekomen van mensen die op wintersport wilden gaan in Italië. TUI laat weten dat zij zich geen zorgen hoeven maken: de wintersportgebieden liggen allemaal ver van de plekken waar de besmettingen zijn. De ANWB meldt dat mensen willen weten wat ze moeten doen als Italië besluit de snelwegen naar de grens af te sluiten. De Alarmcentrale zegt dat daar nu nog geen enkele sprake van is ([NOS](#)).

## **Gedrag (Nederland)**

### Samenleving

- "Ben je op vakantie geweest in gebied waar het coronavirus is? Dan willen we u vragen om een bezoekje aan de huisarts te brengen." Dat bericht stuurt scholenkoepel Pricoh aan ouders. Bij de scholenkoepel in Drenthe zijn dertien scholen aangesloten ([RTL Nieuws](#)).
- "De boodschap tot nu toe is: 'geen reden tot paniek'", zegt een woordvoerder van het Nederlandse Huisartsengenootschap (NHG) in een reactie. "Als ouders zich zorgen maken is het altijd gebruikelijk om de huisarts te bellen. Die stelt vervolgens de nodige vragen om in te schatten of er wel of niet een risico op corona is en of een bezoek nodig is."
- RIVM vindt het onnodig om kinderen na een vakantie in Noord-Italië naar de huisarts te sturen. "Het is een besluit van de school, wij adviseren dit niet", reageert een woordvoerder (ANP).

### Nederlands cruiseschip Westerdam

- Een 83-jarige passagier van het cruiseschip Westerdam was nooit besmet met het coronavirus. De Amerikaanse gezondheidsdienst CDC laat dagblad USA Today weten dat de vrouw 'mogelijk een longaandoening had, maar het was in elk geval geen Covid-19' ([RTL Nieuws](#)).
- O.a. [AD](#) en [Parool](#) spreken met de ██████████. Bij dorpsgenoten zit de schrik voor het coronavirus er goed in, nadat het gezin terugkeerde van de Westerdam.

10.2e

### Cruiseschip Diamond Princess bij Japan

- Alle Nederlanders van het cruiseschip Diamond Princess zijn weer thuis. De laatste van de groep van vijf landde vannacht in Duitsland. "Het was een indrukwekkende vlucht. We hadden mondkapjes op, omdat we elkaar niet wilden besmetten". [RTL Nieuws](#) had de afgelopen weken intensief contact met de 71-jarige Nederlander, die anoniem wil blijven. Hij hield ons op de hoogte vanaf het schip. Nu zit het avontuur in Japan er voor hem ook op. "Ik heb zin in rust, om weer de anonimiteit in te gaan", vertelt hij aan de telefoon.
- 23 van de circa 970 passagiers die eerder deze week het cruiseschip Diamond Princess hebben verlaten, zijn van boord gegaan zonder voldoende te zijn getest op het nieuwe coronavirus. Dat hebben de Japanse autoriteiten bekend gemaakt. Een van de vertrokken passagiers, een Japanse vrouw van in de zestig, bleek toch besmet te zijn met het virus toen ze aankwam bij de plek waar ze twee weken in quarantaine gaat (ANP, o.a. [RD](#)).
- Een derde passagier van het cruiseschip Diamond Princess bij Japan is overleden nadat hij het nieuwe coronavirus had opgelopen. Het gaat volgens het Japanse ministerie van Volksgezondheid om een Japanse man van in de tachtig ([RD](#)).

### Quarantaine Nederlanders uit Wuhan

- Media, waaronder [NU.nl](#) en [Skipr](#), berichten dat de vier Nederlanders en twee Chinese familieleden, die op 9 februari vanuit de Chinese stad Wuhan op vliegbasis Eindhoven arriveerden, hun thuisquarantaine in 'goede gezondheid' hebben afgerond.
- O.a. [Hart van Nederland](#) en [Omroep Zeeland](#) spreken over de quarantaine met de ██████████.

### Andere Nederlanders

- [AD](#) spreekt de dochter van ██████████, die samen met ██████████ in quarantaine zat in Finland.

10.2e

### Economische gevolgen

- COVID-19 pakt verschillend uit voor Nederlanders die in China een bedrijf hebben. Waar sommige ondernemers een klap verwachten omdat de verkopen in het land tot stilstand zijn gekomen, profiteert een andere groep juist van een toegenomen vraag naar bijvoorbeeld

voedingsmiddelen via het internet. "Hoe het virus je bedrijf raakt, ligt heel erg aan de industrie waarin je zit", stelt een woordvoerder van de Nederlands Chinese Handelskamer ([ND](#)).

- Een wasmiddelfabriek van het Brits-Nederlandse Unilever in het Italiaanse Casalpusterlengo is stilgelegd omdat een werknemer is besmet met het coronavirus. Alle collega's van de man zullen worden getest op het virus ([NOS](#)).

### Mondkapjes

- Twee buitenlandse ondernemers hebben in Nederland aangifte gedaan van oplichting bij de aankoop van ongeveer 20 miljoen mondkapjes. Ze zeggen dat ze bijna 1,2 miljoen euro hebben aanbetaald aan een bedrijf uit Purmerend, maar niets hebben gekregen ([NOS](#), [RTL Nieuws](#)).
- Zelfs bij de dierenkliniek in Putten merken ze de gevolgen van het coronavirus, schrijft [De Stentor](#). Door de run op mondkapjes hergebruiken ze nu de mondkapjes tijdens operaties.

### **Gedrag (buitenland)**

#### WHO

- De WHO heeft vrijdag haar zorgen uitgesproken over COVID-19 dat soms buiten China opduikt zonder dat duidelijk is hoe dat precies kan. Er zijn dan bijvoorbeeld geen aanwijzingen dat degene die besmet is, contact had met iemand die het virus al bij zich droeg (o.a. [ND](#)).
- De WHO roept Afrikaanse landen op zich beter te weren tegen het dodelijke coronavirus. De landen zouden slecht voorbereid zijn op besmettingsgevallen. WHO-topman Tedros Adhanom Ghebreyesus wil dat de lidstaten van de Afrikaanse Unie "samen komen om zo agressiever het virus te kunnen aanvallen." Vooralsnog is Egypte het enige land in Afrika waar een besmettingsgeval is geregistreerd ([Telegraaf](#)).

#### Italië

- Het dodental van COVID-19 in Italië blijft oplopen. De autoriteiten meldden maandag dat er een vijfde persoon is overleden. In het noorden van Italië zijn zeker 215 mensen besmet ([Telegraaf](#)).
- Een bus uit Italië wordt maandag op een station in de Franse stad Lyon vastgehouden omdat een passagier mogelijk besmet is met het coronavirus (ANP).
- Dit weekend besloot de Italiaanse regering om elf stadjes in de noordelijke regio's Lombardije en Veneto af te sluiten van de buitenwereld. Dit raakt ongeveer vijftigduizend mensen. In de twee afgegrensde gebieden is het openbare leven vrijwel stilgelegd. Ook werden meerdere voetbalwedstrijden in de Serie A afgelast, net als het beroemde carnaval van Venetië ([NRC](#)).
- Lombardije en Veneto vormen samen bijna een derde van het bbp van Italië. Als het openbare leven daar langere tijd wordt verstoord, zal dat gevolgen hebben voor heel de economie.
- De Oostenrijkse autoriteiten hebben zondagavond twee Italiaanse treinen urenlang tegengehouden bij de Brennerpas uit angst dat twee mensen aan boord besmet zouden zijn met COVID-19. Na een negatieve test mochten de treinen hun weg vervolgen (ANP).
- Media spreken dit weekend met Nederlanders in Italië. ██████████, die in Lombardije woont, spreekt bij [RTL Nieuws](#) van een "tsunami van paniek". Volgens ██████████, die spreekt met de [Telegraaf](#), zijn de Italianen massaal aan het hamsteren.
- Wie naar Italië reist, doet er goed aan zich te informeren of er op de plaats van bestemming speciale maatregelen gelden, meldt het ministerie van Buitenlandse Zaken ([Telegraaf](#)).
- De uitbraak van het nieuwe coronavirus in Noord-Italië maakt voor de paraatheid van Nederlandse gezondheidsdiensten geen verschil. "We zijn goed voorbereid op een eventuele introductie van het virus in Nederland. Die structuur staat, of het nou in China of in Italië is", laat een woordvoerder van het RIVM weten, schrijft [Telegraaf](#).

#### Zuid-Korea

- Veel scholen, warenhuizen, crèches en publieke instellingen in diverse Zuid-Koreaanse steden blijven de komende tijd dicht uit angst voor de verdere verspreiding van het coronavirus. Het virus heeft in een paar dagen tijd zeven levens geëist. Meer dan zeshonderd Koreanen zijn besmet en zitten in quarantaine. 'De komende dagen worden cruciaal', zei president Moon Jae-in, die zondag de hoogste alarmfase liet afkondigen ([Volkskrant](#)).
- Bijna alle besmettingen zijn terug te leiden naar een ziekenhuis in Cheongdo en een christelijke sekte in Daegu, schrijven o.a. Volkskrant, [NU.nl](#), [NOS](#) en [RTL Nieuws](#).

10.2e

## Iran

- Iran lijkt een veel groter probleem met Covid-19 te hebben dan tot nu toe bekend was, meldt [Telegraaf](#). Alleen al in de stad Qom, waar de eerste ziektegevallen werden gevonden, zouden al zeker vijftig mensen zijn overleden als gevolg van besmetting met het virus.
- Een woordvoerder van het Iraanse minister van Volksgezondheid bestrijdt dat er de afgelopen elf dagen 50 mensen zijn overleden aan het virus, zoals het persbureau ILNA meldde. Volgens het ministerie komt dat mogelijk doordat er getallen door elkaar gehaald zijn, zoals patiënten die aan de griep zijn overleden. De officiële cijfers zijn 12 doden en 61 besmettingen.
- COVID-19 is nu ook vastgesteld in de nabijge landen Irak, Bahrein, Koeweit en Afghanistan.
- Zondag maakten Turkije, Pakistan en Afghanistan bekend de grenzen met Iran te sluiten. De landen volgen het voorbeeld van Irak, dat donderdag al de grenzen met Iran dichtgoot ([ND](#)).

## China

- De Chinese president Xi Jinping heeft zondag toegegeven dat er tekortkomingen zijn geweest in de bestrijding van het coronavirus in het land, meldt het Chinese staatspersbureau Xinhua. In zijn speech tijdens de communistische top noemde de leider de uitbraak "de grootste publieke gezondheids crisis sinds het begin van de Volksrepubliek van China" ([NU.nl](#), [RTL Nieuws](#), [RD](#)).
- China heeft de jaarlijkse parlements zitting van 5 maart uitgesteld vanwege COVID-19 (ANP).
- China heeft een aantal hoge functionarissen ontslagen na een uitbraak COVID-19 in drie Chinese gevangenis. Bij elkaar hebben ongeveer vijfhonderd gevangenen het virus opgelopen ([VK](#)).

## Economische gevolgen

- Primark-moeder AB Foods is op zoek naar leveranciers van kleding buiten China (ANP).

## Olympische Spelen

- NOC\*NSF volgt de ontwikkelingen rond het nieuwe coronavirus op de voet. De sportkoepel maakt zich met het oog op de Olympische Spelen in juli nog geen zorgen ([Telegraaf](#)).
- De organisatoren van de Olympische Spelen van Tokio hebben de training voor vrijwilligers die vanaf zaterdag gepland stond, afgelast vanwege COVID-19 ([Telegraaf](#), [AD](#)).

## **Betekenisgeving**

### Discriminatie

- Veel media, waaronder [RTL Nieuws](#), [Omroep Brabant](#), [Hart van Nederland](#) en [AD](#), melden afgelopen weekend dat een Chinese Nederlander, genaamd [REDACTED], is mishandeld omdat zij had gevraagd of mensen wilden stoppen met het haar toezingen van het Radio 10 lied 'Voorkomen is beter dan Chinezen'. [REDACTED] heeft onder andere aan het incident een hersenschudding en krassen van een mes overgehouden.
- De politie laat maandag weten uitgebreid onderzoek te gaan doen naar de mishandeling ([BD](#)).
- Op sociale media leidt het bericht van RTL Nieuws over de Chinese Nederlander [REDACTED] die mishandeld zou zijn na een opmerking over het coronalied, tot veel verontwaardiging (ca. 750 tweets/retweets in 20 uur).
- Jesse Klaver (GroenLinks) roept naar aanleiding van incident op om ons keer op keer tegen racisme en discriminatie uit te spreken.
- Serpil Ates (GroenLinks Den Haag) reageert ook op het incident en denkt dat het niet gaat om angst voor het coronavirus, maar verborgen racisme dat ineens een uitweg krijgt. Zij vindt dat het slachtoffer een moedige oproep heeft gedaan aan de groep om in gesprek te gaan met elkaar.
- NRC Next en AD melden zaterdag dat de actiegroep Kick Out Zwarte Piet (KOZP) carnavalsvierders oproept om alert te zijn op racistische stereotypes, waaronder van Chinezen. De organisatie roept mensen op om discriminerende voorbeelden door te geven aan Radar (landelijk meldpunt voor discriminatie en racisme). NRC Next meldt verder dat KOZP in steden als Eindhoven, Den Bosch en Oss medestanders de straat opstuurt om racisme-uitingen te registreren.
- Noordhollands Dagblad schrijft over de Velsbroekse hiphopartiest Gya Ic, die een muziekvideo heeft uitgebracht over discriminatie van de Chinese gemeenschap in Nederland.

10.2e